

جمهوری اسلامی ایران و رژیم صهیونیستی؛

دوگانه ورزش در عرصه بین الملل

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۹/۲۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۲۰

مهدی شریعتی فیض آبادی*

چکیده

هدف این مقاله، تبیین تهدید وجودی ورزش رژیم صهیونیستی در عرصه بین الملل برای ایران است. یافته‌های این مقاله که از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، از نوع مطالعات کتابخانه‌ای است، نشان می‌دهد ورزش جمهوری اسلامی ایران بعد از بیش از چهار دهه رویاروندن با نمایندگان رژیم صهیونیستی در رشته‌ها و میادین مختلف، هم‌اکنون با چالش مهمی مواجه شده است. با توجه به سرمایه‌گذاری روزافزون رژیم صهیونیستی در عرصه ورزش به منظور کسب پرستیژ و اعتبار بین‌المللی، در سال‌های آینده ورزش ایران با چالش حضور گسترده ورزشکاران تبعه این رژیم در رشته‌های مختلف به‌ویژه رشته‌های مدال‌آور ایران مانند کشتی، وزنه‌برداری، جودو و... مواجه خواهد شد؛ که تدبیر مناسب در مقطع کنونی برای مقابله با این معضل می‌تواند از بحران‌های آینده برای ورزش ایران پیشگیری کند. همسو کردن کشورهای مسلمان با رویکرد و اهداف خود، توجیه نهادهای بین‌المللی ورزش با استفاده از تجارب سایر کشورها و تمایزگذاری میان «بازی‌کردن» و «به رسمیت شناختن» از جمله پیشنهادهایی است که نویسنده مقاله در این مورد ارائه کرده است.

واژگان کلیدی: ورزش، پرستیژ ملی، امنیت، شناسایی، حاکمیت، مشروعیت.

مقدمه

تلاش اسرائیل برای تقویت قدرت نرم خود از بستر ورزش و به‌کارگیری ورزشکاران سایر کشورها در قالب تیم‌های ملی در رویدادهای ورزشی بین‌المللی در چند سال اخیر چالش‌ها و مشکلات مختلفی را برای ورزش جمهوری اسلامی ایران به وجود آورده است. پس از گذشت چهار دهه از انقلاب شکوهمند اسلامی، ورزش ایران همواره به‌عنوان یکی از اهرم‌های تقویت‌کننده انسجام ملی و سرمایه اجتماعی و سیاسی نظام به‌ویژه در ابررویدادهای بین‌المللی^۱ با مخاطبین میلیاردی مانند بازی‌های المپیک و جام جهانی فوتبال مطرح بوده است. کسب مقام هفدهم در المپیک ۲۰۱۲ لندن برای اولین بار در تاریخ برگزاری بازی‌های المپیک در میان ۲۰۶ کشور جهان، درخشش در جام جهانی فوتبال ۲۰۱۸ روسیه و تساوی در برابر پرتغال، مدال‌های طلای المپیک در رشته‌های تکواندو، کشتی، وزنه‌برداری و دو و میدانی، در کنار حضور نماینده ایرانی در دوی ۱۰۰ متر بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ (به‌عنوان پربیننده‌ترین رویداد تلویزیونی جهان) منجر به توجه بیش از پیش جهانیان به ورزش ایران شده است.

با وجود این، در سال‌های اخیر، حضور روزافزون نمایندگان تبعه اسرائیل در ورزش در عرصه بین‌الملل و پایبندی ورزشکاران ایرانی به رویارونشدن/ قرارنگرفتن در کنار آنها موجب شده تا ورزش ایران با محدودیت‌ها و تهدیدهایی از سوی نهادهای بین‌المللی ورزش از جمله کمیته بین‌المللی المپیک و فدراسیون‌های جهانی مواجه شود که در آخرین نمونه، به دلیل رویارونشدن جودوکاران ایرانی با نماینده رژیم صهیونیستی، فدراسیون جودو ایران از شرکت در تمامی مسابقات جهانی محروم و به حالت تعلیق درآمد. پس از گذشت قریب به چهار دهه (از ۱۹۸۳ میلادی) از رویکرد رویارونشدن با ورزشکاران اسرائیلی، سؤال‌هایی در برهه حساس کنونی ورزش جمهوری اسلامی ایران پیش می‌آید: آیا ورزش می‌تواند امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران را تقویت کند یا کاهش دهد؟ فواید رویارونشدن ورزشکاران ایرانی با همتایان صهیونیستی خود، برای ورزش ایران در بُعد خرد و برای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران در بُعد کلان، ممکن است چه پیامدهایی به دنبال داشته باشد؟ در نهایت اینکه چه توصیه‌ها و

پیشنهادهایی می‌توان به تصمیم‌گیران سیاسی کشور در رابطه با این وضعیت دوگانه و متناقض ارائه کرد؟

الف. ورزش و امنیت ملی

امنیت بیش از آنکه مفهومی قابل توضیح و تعریف باشد، امری ذهنی، محسوس و قابل درک است. گستره درک این مفهوم به اندازه تمام موجوداتی است که حیات خودآگاهانه دارند؛ لذا امنیت به عنوان ابزاری برای حفظ تداوم و بقای حیات قابل درک است (مقدم فر، ۱۳۹۸). گذراندن جنگ سرد، شکل‌گیری نظم نوین جهانی، ظهور بازیگران فراملی و غیردولتی، روند جهانی شدن و غیره موجب شد تا بحثی کاوش‌گرانه پیرامون مطالعات امنیتی و چيستی آن صورت گیرد (آذرشب و دیگران، ۱۳۹۶). در حالی که الگوی وستفالیبا با ابعاد نظامی در گذشته بر ادبیات مرتبط با امنیت مسلط بوده‌اند، امروزه و در دوران پساجنگ سرد، مفهوم امنیت دچار دگردیسی شده است (مبینی و دیگران، ۱۳۹۷). تحولات نوظهور امروزی، چالش‌های امنیتی جدیدی را نیز به وجود آورده است (بهرامی و عراقچی، ۱۳۹۶). همسو با این تغییرات بنیادی، امنیت کشورها نیز دستخوش تحول شده است. این تغییرات به حدی اساسی است که گاه ادعا می‌شود به دلیل ظهور بازیگران غیرملی در قالب نهادهای سیاسی و غیرسیاسی، ملی و فروملی، امنیت بخش‌های مختلف یک کشور با چالش‌های مختلف روبه‌رو می‌شوند (مبینی و دیگران، ۱۳۹۷). ویژگی‌های نگرش مدرن و سنتی به امنیت در جدول زیر آمده است.

ورزش به عنوان یکی از مؤلفه‌های حیاتی در تقویت امنیت فرهنگی و به تبع آن امنیت ملی ایران مطرح است. از یک سو، با توجه به نظریه کپنهاگ می‌توان ادعان کرد که ورزش در تمامی ابعاد پنج‌گانه این نظریه اعم از نظامی (برگزاری مسابقات ارتش‌های جهان)، اقتصاد سیاسی (میراث‌برگزاری و سود کلان شهرهای میزبان بازی‌های المپیک و جام جهانی و سایر رویدادهای بزرگ ورزشی از زمان مطرح شدن حق پخش تلویزیونی) اجتماعی (ورزش و کاهش بزه، راه‌اندازی کمپین‌های مختلف ورزشی اجتماعی و غیره) و محیط‌زیستی (راه‌اندازی رشته‌های ورزشی جدید مانند پاک‌ورزی و ...) نقشی پررنگ دارد. از سوی دیگر، با توجه به

حضور پررنگ نهادهای ورزشی به عنوان نهادهای عمومی غیردولتی مانند کمیته بین‌المللی المپیک (۲۰۹ عضو)، فیفا (۲۱۱ عضو) (خبیری و دیگران، ۱۳۹۴) رژیم صهیونیستی نیز تلاش کرده تا ضمن به‌کارگیری ورزشکاران سایر کشورها، علاوه بر ایجاد پرستیژ بین‌الملل برای خود، با اتخاذ راهبردهای چندلایه و سیاست‌های چندگانه، به اهداف کلان حکومتی خود دست یابد. در این میان، حضور رژیم صهیونیستی به عنوان مهم‌ترین «دیگر» هویتی جمهوری اسلامی ایران (احمدی، ۱۳۹۸) سبب شده تا ورزش ایران نیز در سال‌های اخیر با چالش‌های ورزشی-سیاسی مختلفی مواجه شود.

جدول ۱. مقایسه دو نگرش مدرن و سنتی به امنیت

امنیت	قبل از جنگ سرد (سنتی)	بعد از جنگ سرد (مدرن)
ریشه تهدیدها	دولت‌های رقیب	غیردولتی، داخلی، فرامرزی، دولت در مقابل شهروندان خود
ماهیت تهدیدها	توانمندی‌های نظامی	غیرنظامی، اقتصادی، داخلی و سیاسی، فراملی، جهانی مانند مهاجرت، مواد مخدر، محیط زیست، جنایت، تارش‌گری و تکثیر سلاح کشتار جمعی
پاسخ‌ها	نظامی (سلاح و ائتلاف‌ها)	غیرنظامی، توسعه دموکراسی، دولت‌سازی و بازار آزاد جهانی
مسئول تأمین امنیت	دولت	نهادهای بین‌المللی و ملاحظات چندجانبه
ارزش‌های اصلی	استقلال ملی، تمامیت ارضی، حاکمیت، مرزها	حقوق و نیازهای اساسی بشر، شکوفایی اقتصادی و حفاظت از محیط زیست

منبع: مبینی و دیگران، ۱۳۹۷

ب. عمل‌کرد ایران و رژیم صهیونیستی در عرصه ورزش بین‌الملل

ورزش جمهوری اسلامی ایران در ابرویدادهای ورزشی مانند بازی‌های المپیک، بازی‌های آسیایی و مسابقات جهانی همواره به واسطه وفور استعدادها و ورزشی در برخی از رشته‌ها به ویژه کشتی، تکواندو، وزنه‌برداری، فوتبال، والیبال و اخیراً دوومیدانی همواره با دستاوردهای و افتخارات مختلفی همراه بوده است. پس از اولین حضور در بازی‌های المپیک ۱۹۴۸ لندن،

ایران توانسته در بیش از ۷ دهه حضور در بالاترین سطح ورزش جهان ۷۲ مدال رنگارنگ کسب کند؛ تا از این نظر پس از سه کشور برتر شرق آسیا (چین، ژاپن و کره) در غرب آسیا به عنوان قدرت بلامنازع رویدادهای ورزشی قلمداد شود. یهودیان نیز بازی‌های مکابیا^۱ را به عنوان رویدادی المپیک گونه برای اولین بار در سال ۱۹۳۲ برای ورزشکاران یهودی افتتاح کردند که توسط رژیم صهیونیستی هر چهار سال یک بار برگزار می‌شود. هرچند در سال ۱۹۵۴ رژیم صهیونیستی توانست به عضویت کنفدراسیون فوتبال آسیا درآید، اما این عضویت حدود بیست سال بعد لغو شد.

رژیم صهیونیستی در سال ۱۹۶۴ قهرمان جام ملت‌های آسیا شد و در ۱۹۷۰ پس از رویاروشدن کشورهای عرب زبان با این تیم، توانست وارد جام جهانی فوتبال شود. به دنبال فشار اعراب، تیم این رژیم از بازی‌های آسیایی ۱۹۷۸ کنار گذاشته و این موضوع نقطه عطفی در سرخوردگی ورزشکاران این رژیم در عرصه بین‌الملل بود. دهه ۱۹۹۰ میلادی همراه با پذیرش فوتبال اسرائیل به عنوان محبوب‌ترین ورزش یهودیان در اتحادیه فوتبال اروپا (یوفا) بود و آنها به‌رغم حضور در سرزمین آسیا، در سال ۱۹۹۴ به‌عنوان عضو کامل یوفا معرفی و پس از آن همواره در مسابقات اروپایی حاضر شدند. هرچند حمایت مالی رژیم صهیونیستی در مقایسه با سایر کشورهای غربی از ورزش ناچیز است، اما این رژیم در چهار رشته ورزشی فوتبال، بسکتبال، جودو و قایقرانی در رویدادهای بین‌المللی مانند بازی‌های المپیک و بازی‌های آسیایی (در گذشته) صاحب عنوان بوده است.

برای نمونه، در گذشته تیم بسکتبال رژیم صهیونیستی در بازی‌های آسیایی توانسته بود دو مدال طلا کسب یا امروزه باشگاه بسکتبال مکابی تل‌آویو با ۶ عنوان قهرمانی در اروپا به‌عنوان یکی از مدعیان بسکتبال در قاره سبز مطرح است. در بازی‌های المپیک نیز این رژیم توانسته تاکنون ۹ مدال کسب کند که در جدول زیر آمده است. جدول ۲ عمل کرد ورزش ایران و رژیم صهیونیستی را در بازی‌های المپیک به‌عنوان بزرگ‌ترین رویداد ورزشی جهان مقایسه کرده است.

جدول ۲. مقایسه عمل‌کرد ورزش ایران و رژیم صهیونیستی در بازی‌های المپیک؛

از زمان حضور رژیم صهیونیستی در این رویداد (۱۹۹۲)

رتبه	بازی‌های المپیک	نوع مدال	رشته ورزشی	نوع مدال	رشته ورزشی
جمهوری اسلامی ایران					
۱	۱۹۹۲ بارسلون	نقره، برنز	جودو	نقره، ۲ برنز	کشتی
۲	۱۹۹۶ آتلانتا	برنز	قایق‌های بادی	طلا، نقره، برنز	کشتی
۳	۲۰۰۰ سیدنی	برنز	قایقرانی کانو	۳ طلا، برنز	وزنه برداری، کشتی، تکواندو
۴	۲۰۰۴ آتن	طلا، برنز	قایق بادی، جودو	۲ طلا، ۲ نقره، ۲ برنز	وزنه برداری، کشتی، تکواندو
۵	۲۰۰۸ پکن	برنز	قایق‌های بادی	طلا، برنز	کشتی، تکواندو
۶	۲۰۱۲ لندن	-	-	۷ طلا، ۵ نقره، برنز	وزنه برداری، کشتی، تکواندو، دوومیدانی
۷	۲۰۱۶ ریو	دو برنز	جودو	۳ طلا، ۱ نقره، ۴ برنز	وزنه برداری، کشتی، تکواندو
مجموع		۹ مدال: ۱ طلا، ۱ نقره و ۷ برنز		۳۸ مدال: ۱۷ طلا، ۱۰ نقره، ۱۱ برنز	

ج. تقابل ورزش ایران و رژیم صهیونیستی

پیش از انقلاب اسلامی، رژیم پهلوی و رژیم صهیونیستی متحد یکدیگر بوده و در زمینه‌های مختلف با هم همکاری داشتند. پس از تشکیل رژیم صهیونیستی در ۶ مارس ۱۹۵۰ و به رسمیت شناختن آن از سوی دولت شاهنشاهی ایران به شکل «دوفاکتو» اتحاد استراتژیک این دو رژیم بر اساس دکترین پیرامونی «بن‌گورین» شکل گرفته و تا سقوط حکومت پهلوی ادامه یافت. پس از انقلاب، سیاست خارجی ج ایران دچار دگرگونی اساسی شد و در تقابل با اسرائیل، حالت منازعه‌جویانه به خود گرفت (آقایی و رسولی، ۱۳۸۸). پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران در ۱۳۵۷/۱۹۷۹ به‌رغم تهدیدهای رادیکالیسم عربی علیه جمهوری اسلامی ایران و اسرائیل، بلافاصله روابط این دو قطع و سفارت اسرائیل در تهران در اختیار فلسطینیان قرار گرفت. ایران پس از آن زمان، این رژیم را عامل استعمار غرب به‌ویژه امریکا در خاورمیانه و اشغال‌گر سرزمین فلسطین و قدس می‌داند (آقایی و رسولی، ۱۳۸۸).

شاخص‌هایی از قبیل مخالفت با روند صلح خاورمیانه و حمایت از حزب‌الله و گروه‌های فلسطینی و غیره بیان‌گر تقابل سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران و اسرائیل در دوران پس از انقلاب بوده است. در واقع، هویت مستقل و عزت‌طلب انقلاب اسلامی، از یک سو به طرد و نفی ارزش‌ها و ارکان هویت ملی رژیم پهلوی پرداخته و از سوی دیگر، دربرگیرنده ایده و آرمان تأسیس هویت ملی نوین بر پایه ارزش‌ها و اصول اسلامی بود که خود منشأ تضاد با رژیم صهیونیستی پس از انقلاب بود (آقایی و رسولی، ۱۳۸۸). تاریخ معاصر ایران و رفتار تهاجمی قدرت‌های استعمارگر از جمله امریکا و دست‌نشانده آن یعنی اسرائیل موجبات ادراک منفی از حضور این رژیم در منطقه است (آقایی و رسولی، ۱۳۸۸). این موضوع سبب شده تا در سال‌های اخیر حکومت صهیونیستی تلاش کند جمهوری اسلامی ایران را با چالش‌های مختلفی روبه‌رو کند که عرصه ورزش نیز از این موضوع مستثنی نیست. حدود چهار دهه است که ورزشکاران ایرانی در میادین مختلف ورزشی از مقابله با ورزشکارانی از رژیم صهیونیستی خودداری می‌کنند.

هرچند این اقدام در راستای به رسمیت نشناختن ماهیت این رژیم غاصب است، اما مسئولان ورزشی در این سال‌ها به‌خاطر جلوگیری از عواقب بعدی مانند ممنوعیت حضور در مسابقات بین‌المللی و تحمل جریمه‌های مختلف به‌گونه‌ای رفتار کرده‌اند که ظاهراً این رویاروندن، اتفاقی بوده و ماهیت سیاسی و عقیدتی ندارد. کشورهای مختلف دیگری مانند الجزایر، تونس، سوریه، اندونزی، عربستان و مصر از رویارویی با ورزشکاران رژیم صهیونیستی خودداری می‌کنند. ماهاتیر محمد، نخست‌وزیر مالزی، مواضع محکم و قاطعانه‌ای را در برابر رژیم صهیونیستی اتخاذ و یهودی‌های ساکن اسرائیل را «دماغ کج» خوانده و آنها را به عنوان عامل اصلی مشکل در خاورمیانه مورد انتقاد قرار داده است. او در ژانویه ۲۰۱۹ ورزشکاران این رژیم را جنایت‌کار خوانده و اجازه نداد تا ورزشکاران اسرائیلی برای مسابقات شنای قهرمانی معلولین جهان به مالزی وارد شوند. محمد ابوتریکه^۱ بازیکن مصری، پس از گلزنی مقابل سودان، در شادی پس از گل زیرپیراهن خود را با شعاری در حمایت از مردم غزه به

نمایش گذاشت و گفت: «من وصیت کرده‌ام که آن پیراهن را در حمایت از غزه بعد از مرگم همراهم دفن شود».

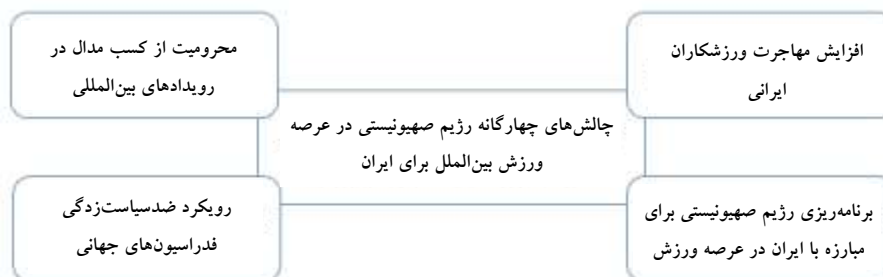
کانوته^۱ در دیدار سویا و دپورتیوولاکرونا در لیگ اسپانیا پس از گلزنی، متنی را که بر روی زیرپیراهن نوشته بود، به حمایت از مردم فلسطین به دوربین‌ها نشان داد. در المپیک ۲۰۱۶ نیز شهابی^۲ جودوکار مصری، پس از پیروزی بر حریف اسرائیلی، از دست دادن با حریف امتناع کرد. باشگاه سلطیک نیز در حمایت از فلسطین در دیدار با هاپوئل، پرچم‌های فلسطین را به ورزشگاه آورد تا از این طریق از مردم فلسطین حمایت کند (شریعتی فیض‌آبادی و دیگران، ۲۰۱۵). در این میان، برخی کشورها مانند ایران نه تنها از این موضوع پیروی، بلکه از ورزشکاران می‌خواهند تا در مسابقات ورزشی در سرزمین‌های اشغالی تحت اشغال رژیم صهیونیستی نیز حضور پیدا نکنند (المانیتور، ۲۰۱۸). در بحبوحه انقلاب و در راستای اتحاد و یکپارچگی جهان اسلام، سفارت غیررسمی اسرائیل در تهران در اختیار فلسطینیان قرار گرفت. چهار سال پس از پیروزی انقلاب و در مسابقات جهانی کشتی، بیژن سیفی‌خانی کشتی‌گیر ایرانی در مقابل رایینسون کوتاشویلی نماینده اسرائیل قرار گرفت و به‌رغم پیروزی بر حریف، به دلیل دستور وزیر خارجه وقت مبنی بر رویاروندن با ورزشکاران رژیم صهیونیستی، کاروان کشتی به ایران برگردانده شد و این نقطه پایانی بر مسابقات ورزشی بین ورزشکاران ایرانی و رژیم صهیونیستی بود.

حضور پررنگ ورزشکاران ایرانی در رویدادهای ورزشی بین‌المللی مانند بازی‌های المپیک، مسابقات جهانی و... موجب شده تا رسانه‌های جهان، رویاروندن ورزشکاران ایرانی با اسرائیلی‌ها را تعبیر به «راز سرگشاده»^۳ کنند (المانیتور، ۲۰۱۸). چالش‌های چهارگانه رژیم صهیونیستی برای ورزش ایران در عرصه بین‌الملل در شکل ۱ آمده است که در ادامه ضمن بررسی تقابل نمایندگان دو کشور در چهار دهه گذشته تلاش شده تا هزینه و فایده این رویاروندن مورد بحث قرار گیرد.

---

1. Kanoute
2. Shehaby
3. Open Secret

شکل ۱. چالش‌های چهارگانه رژیم صهیونیستی برای ورزش ایران در عرصه بین‌الملل
(موسوی آشان، ۱۳۹۹)

جدول ۳ نمایان‌گر تاریخ رویارونشدن ورزشکاران ایرانی با ورزشکاران رژیم صهیونیستی در رویدادهای ورزشی و البته برخی رویارویی‌های غیررسمی و پیامدهای آن برای ورزشکاران ایرانی است.

جدول ۳. سوابق و پیامدهای رویارویی و رویارونشدن ورزشکاران ایرانی با نمایندگان اسرائیلی

رشته ورزشی	سال	نماینده/ ورزشکار	پیامد
کشتی	۱۳۶۱	بیژن سیفی خانی	رویارویی با نماینده اسرائیل و دستور بازگشت کاروان از سوی وزیر خارجه وقت
فوتبال	۱۳۷۹	مهرداد میناوند	بازی با هاپوئل ^۱ اسرائیل در لباس تیم اشتروم گراتس ^۲ اتریش؛ عذرخواهی وی از فدراسیون فوتبال ایران
فوتبال	۱۳۸۳	وحید هاشمیان	رویارونشدن با تیم مکابی ^۳ رژیم صهیونیستی در بازی رفت و برگشت در لیگ قهرمانان اروپا
بسکتبال	۱۳۸۴	تیم بسکتبال	اعزام نشدن به رغم انتظار ۵۸ ساله برای حضور بسکتبالیست‌های ایرانی به دلیل همگرایی با اسرائیل
جودو	۱۳۸۴	وحید سرلک	پناهندگی وحید سرلک به آلمان پس از اجبار وی به رویارونشدن با نماینده اسرائیل

1. Hapoel
2. Strom Gratz
3. Maccabi

رشته ورزشی	سال	نماینده/ ورزشکار	پیامد
فوتبال	۱۳۸۴	اشکان دژاگه	انصراف از حضور در تل آویو در غالب تیم فوتبال زیر ۲۱ سال آلمان
تکواندو	۱۳۸۵	غلامحسین ذوالقدر	به دلیل حضور ورزشکار اسرائیلی روی سکو قهرمانی قرار نگرفت.
تنیس روی میز	۱۳۸۶	فرخنده سلیمانی	انصراف داور ایرانی از قضاوت نماینده اسرائیل
فوتبال	۱۳۸۸	محمد عظیمزاده	ارسال پیام تریک الکترونیک مسئول بین الملل فدراسیون فوتبال ایران برای همتای اسرائیلی، که در نهایت به استعفای وی از پست خود انجامید.
شمشیربازی	۱۳۸۹	حسین عابدی، محمد قنبری و حسین ابراهیمی	حذف از مسابقات به دلیل رویاروندن در اسلحه‌های ایه و فلوره
شطرنج	۱۳۹۰	احسان قائم مقامی	حذف از مسابقات کورسیکا فرانسه به دلیل رویاروندن با نماینده اسرائیل
کشتی	۱۳۹۰	بشیر باباجانزاده	حذف از مسابقات بین‌المللی باکو
وزنه‌برداری	۱۳۹۰	حسین خدادادی	نایب قهرمانی و قرارگرفتن بر روی سکو در حالی که نماینده اسرائیل قهرمان شد. محرومیت مادام‌العمر از حضور در مسابقات.
شمشیربازی	۱۳۹۱	مجتبی عابدینی	حذف از مسابقات جهانی کاتانیای ایتالیا
فوتبال	۱۳۹۰	تیم کارگری نیشکر امیرکبیر خوزستان	رویاروروی با نماینده کارگری رژیم صهیونیستی و انصراف از مسابقات کارگری در کشور لتونی
کشتی	۱۳۹۰	محسن حاجی‌پور	حذف از مسابقات جهانی استانبول
تیراندازی	۱۳۹۳	حسین باقری	تیراندازی در حضور ورزشکار اسرائیلی و کسب مدال؛ انتقاد با تیتراژ «مدالی که بوی خون می‌دهد».
فوتبال	۱۳۹۶	تیم فوتبال	تقابل دو ملی‌پوش ایرانی احسان حاجی‌صفی و مسعود شجاعی تیم پلینونیوس یونان با مکابی رژیم صهیونیستی؛ خط خوردن از تیم ملی به دلیل زیرپا گذاشتن خط قرمزهای نظام (معاون قهرمانی وزارت ورزش)
شطرنج	۱۳۹۶	برنا درخشانی	اخراج از تیم ملی به دلیل رویارویی با ورزشکار اسرائیلی

رشته ورزشی	سال	نماینده/ ورزشکار	پیامد
کشتی	۱۳۹۷	علیرضا کریمی	حذف از مسابقات جهانی کشتی و راه اندازی کمپین نه به «باید بازی»
شطرنج	۱۳۹۷	آرین غلامی	رویارونشدن در مسابقات جهانی سوئد
جودو	۱۳۹۸	بریمانلو	اعزام نشدن به مسابقات جهانی ۲۰۱۹ ژاپن به دلیل رویارویی احتمالی با نماینده اسرائیل در دور اول؛ خداحافظی از تیم ملی
جودو	۱۳۹۸	سعید ملایی	باخت عمدی در مرحله نیمه نهایی؛ تعلیق فدراسیون جودو، محرومیت مادام العمر رییس فدراسیون جودو؛ و شرکت او در بازی های المپیک ۲۰۲۰ با پرچم پناهندگان المپیک
شنا	المپیک ۲۰۰۸	محمد علیرضایی	به رغم کسب تنها سهمیه واقعی شنا ایران در بازی های المپیک، به دلیل حضور نماینده اسرائیل در خط شروع قرار نگرفت.
جودو	المپیک ۲۰۰۴	آرش میراسماعیلی	حذف او از مسابقات در حالی که برخی او را بخت نخست قهرمانی می دانستند.
بسکتبال	المپیک ۲۰۰۸	تیم بسکتبال	دست دادن بازیکنان ایرانی با مربی اسرائیلی تیم روسیه در پایان بازی؛ احضار بازیکنان به سازمان تربیت بدنی
پارالمپیک	المپیک ۲۰۰۸	مسعود اشرفی	انداختن مدال به گردن ورزشکار اسرائیلی و استعفا از سمت خود
جودو	المپیک ۲۰۰۸	محمد رضا مینو کده	داوری جودو بین نماینده اسرائیل و روسیه که منجر به باخت نماینده روسیه شد؛ محرومیت مادام العمر داور ایرانی از سوی فدراسیون جودو ایران
جودو	المپیک ۲۰۱۲	علیرضا محبوب	اعزام نشدن به دلیل حضور نماینده اسرائیل در وزن او
جودو	المپیک ۲۰۱۶	علیرضا خجسته	اعزام نشدن به مسابقات به رغم حذف نماینده اسرائیل در دور اول

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

این مقاله به بررسی نحوه حضور ایران در مسابقات جهانی و رودررو شدن با معضلی چندساله به نام رژیم صهیونیستی در این عرصه پرداخته است؛ معضلی که در سال‌های گذشته بارها سد راه موفقیت ورزشکاران ایرانی شده است. بدون تردید، به رسمیت‌نشناختن رژیم صهیونیستی از سوی مسلمانان و نظام اسلامی ایران، یکی از سیاست‌های کلان کشور و مقبول نظر مردم بوده و هیچ رویداد، منفعت یا موفقیتی بالاتر از آن تصور نشده است. مردم ایران در دهه‌های متمادی به‌ویژه بعد از پیروزی انقلاب بر سر آرمان فلسطین و دفاع از حق مردم مظلوم فلسطین ایستاده‌اند و آن را ارزشی ملی و دینی تلقی می‌کنند. این دفاع و همراهی در ورزش ایران به شکلی تبلور یافته که تیم‌های ورزشی و ورزشکاران ما در رقابت‌های حذفی، مقابل نمایندگان اسرائیلی حاضر نشده و بازندگی را به رسمیت‌دادن به ملیت اسرائیلی ترجیح داده‌اند. اما این امر در حدود یک دهه اخیر با کمی پوشیدگی و محافظه‌کاری صورت می‌گیرد؛ به این ترتیب که معمولاً سعی می‌شود دلیلی فنی و ورزشی برای آن تراشیده و دیگر به‌طور رسمی و علنی موضع سیاسی و ایدئولوژیک آن اقدام بروز نیابد.

از یک سو، رژیم غاصب اسرائیل را نمی‌توان به‌دلیل نقض اصول انسانی و زیر پا گذاردن حقوق مسلمانان واجد عنوان دولت-ملت دانست و از سوی دیگر، کنارکشیدن کامل از بازی‌های المپیک و رقابت‌های بین‌المللی، ارتباط ورزش ما را با دنیا به کلی قطع خواهد کرد. جمهوری اسلامی ایران در چهل سال گذشته در ۱۰ رشته ورزشی به‌دلیل رویارونشدن با نمایندگان اسرائیلی متضرر شده است. در این میان، به نظر می‌رسد هرگونه «تهدید وجودی» برای ورزش ایران در تقابل با رژیم صهیونیستی در دوران پیش و پس از انقلاب را در دو راهبرد کلی می‌توان خلاصه کرد. در پیش از انقلاب، رژیم پهلوی، به اسرائیل به عنوان دوست و شریک استراتژیک خود در منطقه نگاه می‌کرد تا جایی که در بازی‌های آسیایی ۱۹۷۴ تهران، این رژیم توانست بالاتر از هند، تایلند و کره شمالی در رده ششم آن مسابقات قرار گیرد. فوتبال ایران با اسرائیل در سال ۱۹۶۸ در فینال جام آسیا رودرروی هم قرار گرفتند که آن بازی را ایران ۲ به ۱ برد و به قهرمانی مسابقات رسید. آیت‌الله خامنه‌ای پس از این پیروزی در سخنرانی این‌چنین فرموده‌اند: «مردم شهر حتی راننده تاکسی‌ها نیز از شکست اسرائیل خوشحال هستند و این نشانه‌ای از نارضایتی مردم درباره ارتباط با اسرائیل بود» (المائیتور، ۲۰۱۸).

پس از آن سال، ورزشکاران ایران بارها با نمایندگان اسرائیلی در رویدادهای مختلف ورزشی به ویژه رشته‌های انفرادی مانند کشتی، جودو، شطرنج، شمشیربازی و غیره با بهانه‌های مختلف از جمله مصدومیت، نرسیدن ویزا، استراحت پزشکی، جراحات ناگهانی، مشکل وزن، مشکلات خانوادگی و حتی اعزام نشدن به مسابقات رویارو نشدند. در این میان، به نظر می‌رسد پس از گذشت قریب به دو دهه از حضور جدی ورزشکاران اسرائیلی در عرصه بین‌الملل ورزش، حضور و تلاش صهیونیست‌ها برای به خدمت گرفتن ورزشکاران سایر ملت‌ها مانند کشتی‌گیران و وزنه‌برداران درجه دو روسی به عنوان تبعه رژیم خود، ورزش جمهوری اسلامی ایران را با چالش مهمی مواجه کرده‌اند. اولین هشدارها در این مورد را رئیس وقت فدراسیون کشتی ایران زمانی داد که کشتی‌گیر ایرانی در صورت پیروزی بر حریف در مرحله نیمه‌نهایی باید در برابر نماینده اسرائیل قرار می‌گرفت. مربی ایرانی با فریاد «باید بازی» در حضور رئیس فدراسیون جهانی کشتی و رسانه‌های پخش‌کننده این مسابقات سبب شد تا بسیاری از آنها این اتفاق را پوششی و عمدی تلقی کنند و موجب افزایش فشار بر فدراسیون کشتی جمهوری اسلامی شد.

پس از این اتفاقات، رئیس وقت فدراسیون در مصاحبه خود گفت: «مراجع اصلی کشور مواضع حاکمیت درباره چگونگی رویاروشدن با ورزشکاران اسرائیلی را به نهادهای بین‌المللی ورزشی اعلام کنند؛ چرا که ادامه این روند عواقب نامناسبی برای کشور دارد. این بار سنگین نبایستی تنها بر دوش ورزشکاران و مربیان باشد». او پس از موضع‌گیری خشی وزارت ورزش، از سمت خود استعفا کرد؛ که به دنبال آن، پست نایب رئیسی فدراسیون جهانی کشتی نیز از دست رفت. ورود کمیسیون اصل ۹۰ مجلس به این ماجرا و مصاحبه یکی از نمایندگان آن در این باره نشان می‌دهد که تقابل ورزشکاران ایرانی با نمایندگان اسرائیلی فراتر از فضاهای ورزشی است. یکی از نمایندگان در این باره گفت: «در حال حاضر فلسطینی‌ها نیز با اسرائیلی‌ها در میادین ورزشی رقابت می‌نمایند؛ متأسفانه ما تابویی درست کرده‌ایم که مسابقه‌دادن با رژیم صهیونیستی را معادل به رسمیت‌شناختن این رژیم می‌دانیم». در این راستا، رئیس اداره ورزش دانشگاه تل‌آویو پس از مسابقه بسکتبال میان اسرائیل و فلسطین گفت: «ما معتقدیم بازی بسکتبال بهتر از شلیک گلوله به سمت یکدیگر است».

پس از این اتفاقات، وزیر ورزش و جوانان ایران در نامه‌ای به شورای عالی امنیت ملی خواستار تعیین تکلیف رویارویی با اسرائیل در برخی از رشته‌های ورزشی خاص مانند تیراندازی

و وزنه‌برداری که ورزشکاران غیرمستقیم با یکدیگر به رقابت می‌پردازند، شد. در بخشی از این نامه آمده است: «با رعایت کردن ملاحظات بین‌المللی و داخلی و نیز مبانی سیاست خارجی و رهنمودهای امام راحل (ره) و مقام معظم رهبری امیدواریم تمهیداتی اندیشه‌شود تا در آینده شاهد مشکلاتی این‌چنینی نباشیم». در پاسخ، رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی در مصاحبه‌ای با روزنامه تایمز تهران گفت: «ایران اسرائیل را به رسمیت نمی‌شناسد، لذا وارد رقابت ورزشی با آنها نیز نخواهد شد». برخی از مسئولین ورزشی و سیاسی کشور رقابت دو ورزشکار ایرانی و اسرائیلی با یکدیگر را به منزله بازگشایی سفارت‌خانه‌های دو کشور می‌دانند (محمدی، ۱۳۹۶). برای نمونه، دبیر سابق کمیته ملی المپیک ایران معتقد است: «با استفاده از منشور المپیک باید آنها را جنایتکار و به دنیا آگهی دهیم تا آنها نیز متوجه و با اسرائیل رقابت نمایند. اسرائیل را به رسمیت نمی‌شناسیم و با ورزشکاران آنها نیز رویاروی نمی‌شویم».

رئیس وقت بسیج ورزشکاران نیز در مصاحبه‌ای این‌چنین گفت: «امیدوارم اسرائیل تا المپیک ناپود شود». حال آنکه این رژیم با به خدمت گرفتن ورزشکاران سایر کشورها در انتخابی بازی‌های المپیک ۲۰۲۰ تلاش دارد تا از این رویداد برای کسب پرستیژ بین‌المللی استفاده کند. علی‌اکبر ولایتی، وزیر اسبق امور خارجه ایران در پاسخ به سؤال خبرنگاری مبنی بر چرایی سیاست رویارونشدن ورزشکاران ایرانی با نمایندگان اسرائیلی گفت: «بنده افتخار می‌کنم که پایه‌گذار بازی نکردن مقابل ورزشکاران اسرائیلی بودم». در این میان، فشار نهادهای بین‌المللی ورزش از جمله روسای فدراسیون‌های جهانی کشتی و جودو سبب شد تا موضع ثانویه و رویارونشدن با ورزشکاران اسرائیلی بار دیگر به‌عنوان تهدید وجودی برای ورزش ایران مطرح شود. تناد لالوویچ، رئیس فدراسیون جهانی کشتی، پس از باخت عمدی کشتی‌گیر ایرانی گفت: «ادامه این رفتار به کل ورزش ایران لطمه خواهد زد و ملت بزرگ ایران و فرهنگ آنها را که کشتی و ورزش در آن احترام زیادی دارد، را متضرر خواهد کرد».

ماریوس ویزر، رئیس جهانی فدراسیون جودو، نیز ضمن انتقاد از سیاست دوگانه کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران گفت: «کمیته ملی المپیک ایران به نهاد متناظر بین‌المللی خود قول داده بود که به‌طور کامل به منشور المپیک احترام و از قوانین فدراسیون جهانی پیروی کند، حال آنکه اجبار ملایی جودوکار ایرانی به باخت به دلیل رویارونشدن با نماینده اسرائیل خلاف این را

ثابت کرد». او پس از این اتفاق، رئیس فدراسیون جودو ایران را به شکل مادام‌العمر و فدراسیون جودو کشورمان را نیز تا اطلاع ثانوی از شرکت در تمام مسابقات قاره‌ای و جهانی تعلیق کرد». یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد نتایج جمهوری اسلامی ایران در رویدادهای بزرگ ورزشی مانند بازی‌های المپیک به هیچ عنوان قابل مقایسه با رژیم صهیونیستی نبوده و جمهوری اسلامی ایران با کسب ۳۷ مدال (۱۷ مدال طلا) در مقایسه با ۹ مدال (تنها ۱ مدال طلا) رژیم صهیونیستی (جدول ۲) اعتبار و برندی بین‌المللی در عرصه ورزش به حساب می‌آید؛ حال آنکه این رژیم تلاش کرده تا در سال‌های اخیر با سرمایه‌گذاری بر روی رشته‌های انفرادی مدال‌آور مانند کشتی، جودو، شمشیربازی و به خدمت گرفتن ورزشکاران سایر کشورها در زیر پرچم خود از ورزش به عنوان اهرمی برای تقویت قدرت نرم خود استفاده کند. در این میان، برخی اقدامات نهادهای بین‌المللی ورزش مانند آنچه موجب تعلیق دائمی جودو ایران شد، در کنار برخی تحرکات حساسیت‌زا داخلی مانند آنچه در بند ۱۱ طرح مقابله با اقدامات خصمانه رژیم صهیونیستی علیه ورزشکاران ایرانی در کمیسیون امنیت ملی مطرح شد، می‌تواند بهانه‌ای برای نهادهای بین‌المللی ورزش در راستای اعمال محرومیت‌ها و محدودیت‌های بیشتر ورزشکاران ایرانی در عرصه بین‌الملل شود.

جمالی نوبندگانی، عضو کمیسیون امنیت ملی در این باره گفته است: «این احتمال وجود داشت که این ماده به عنوان بهانه‌ای در دست رژیم صهیونیستی و برخی از روسای فدراسیون‌های جهانی که نمونه آن را در فدراسیون جودو دیدیم، قرار گیرد. همه ما معتقد به این هستیم که رژیم صهیونیستی رژیمی جعلی است و آن را به رسمیت نمی‌شناسیم و تاکنون نه تنها ورزشکاران جمهوری اسلامی، بلکه بسیاری از کشورهای دیگر نظیر کویت و مصر نیز حاضر به رقابت با ورزشکاران رژیم صهیونیستی نشدند. اما وقتی این امر به صورت قانون باشد، آنها این قضیه را مستمسک قرار می‌دهند و با وجود اینکه رژیم صهیونیستی از کنفدارسیون آسیایی حذف شده است، احتمال اینکه همه رشته‌های ورزشی با همین قانون از بازی‌های جهانی و المپیک مرحوم کنند، وجود داشت. بنابراین، بر اساس آن چیزی که امروز در کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی تصویب شد، دیگر ماده ۱۱ در این طرح وجود ندارد». برخی معتقدند ادامه روند کنونی برای کشور پرهزینه است و تداوم آن موجب تضعیف جایگاه و پرستیژ ملی به خاطر کاهش افتخارات و مدال‌های قهرمانی در عرصه ورزش می‌شود

و می تواند در داخل کشور با اعتراضاتی همراه باشد و در نهایت باعث کوچ و مهاجرت قهرمانان ورزشی از کشور شود (موسوی آشان، ۱۳۹۹).

علاوه بر این، با عادی سازی روابط این رژیم با چهار کشور عربی، شانس بازگشت ورزش آن به زیرمجموعه ورزش آسیا بیشتر شده است. به دنبال عادی سازی روابط اسرائیل با امارات متحده عربی، تفاهم نامه ای ورزشی بین فدراسیون فوتبال دو طرف به امضا رسید که شانس تازه ای به ورزشکاران اسرائیلی می دهد که در تیم های آسیایی بازی کنند. این تفاهم نامه شامل برگزاری مسابقات بین تیم های ملی دو طرف است. در راستای این توافق، تیم فوتبال النصر دبی، دیا صبا، هافبک تیم رژیم اسرائیل را به خدمت گرفت. وی اولین بازیکن اسرائیلی است که در تیمی از کشورهای عربی خلیج فارس بازی می کند. به نظر می رسد در صورت تسری پروژه عادی سازی به روابط اسرائیل با عربستان سعودی، کویت و برخی دیگر از کشورهای اسلامی منطقه، زمینه لازم برای طرح بازگشت ورزش اسرائیل به زیرمجموعه ورزش آسیا نیز فراهم می شود. چنین درخواستی ممکن است با حمایت کشورهای عربی منطقه نیز روبه رو شود.

مسئولین ورزش اسرائیل یقیناً برای بازگشت ورزش این رژیم به زیرمجموعه ورزش آسیا اشتیاق زیادی دارند؛ چون اولاً، این امر می تواند گام موثری در توسعه روند عادی سازی باشد و ثانیاً، در رقابت های ورزشی قاره آسیا ورزشکاران اسرائیلی شانس بیشتری برای موفقیت دارند. این وضعیت به ویژه می تواند برای تیم ملی فوتبال اسرائیل مفید باشد (موسوی آشان، ۱۳۹۹).

بحران ها و مشکلات کنونی، موجه ترین دلیل برای اندیشیدن درباره آینده است و ناگفته پیداست که بحران های امروز نتیجه قهری نپرداختن به موانع و مشکلات قبل از بروز و تبدیل آنها به بحران هستند (مرادیان، ۱۳۹۸). به نظر می رسد رژیم صهیونیستی تلاش دارد تا با گروگان گرفتن ورزش ایران، از سرخوردگی جهانی خود کم کرده و به دنبال جایگاهی در نقشه ورزش بین الملل برای خود باشد. تجربه تلخ این رژیم از حضور پیدانکردن در جام جهانی ۱۹۷۰ و رقابت نکردن ورزشکاران هیچ کدام از کشورهای مسلمان با این رژیم در آن برهه از زمان سبب شده تا آنها با فضا سازی رسانه ای، خود را مردمی مظلوم و ستمدیده نشان دهند. امروزه ظرفیت ورزش ایران به عنوان یکی از اهرم های توسعه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و حتی نظامی مطرح کی شود و هرگونه آسیب به آن، ممکن است منجر به خدشه دار شدن انسجام داخلی و امنیت ملی شود.

روان‌گسیختگی و تعدد مراکز تصمیم‌گیری سیاسی درباره ورزش در ایران سبب شده تا رژیم صهیونیستی این فرصت را بهانه‌ای برای دستیابی به اهداف سیاسی خود قرار دهد. بر این اساس، پیشنهادهای زیر طرح می‌شود:

- تلاش برای همسوسازی سایر کشورهای مسلمان (۲۳ کشور) مانند مالزی، الجزایر، مصر، تونس و... در راستای تشکیل اتحادیه و ارائه راهبردی منسجم و یکپارچه مبنی بر رویاروندن با ورزشکاران رژیم صهیونیستی. تغییر ذهنیت و نگرش نسبت به این موضوع، گزینه دیگری است که می‌تواند مورد توجه قرار گیرد. برای نمونه، می‌توان از پیروزی بر حریفان اسرائیلی و تقدیم این پیروزی‌ها به ملت فلسطین به عنوان اقدامی تبلیغاتی در مخالفت با رژیم صهیونیستی بهره برد یا می‌توان به شکل رسمی اعلام کرد که مسابقه ورزشکاران ایرانی با ورزشکاران رژیم صهیونیستی به مفهوم شناسایی این رژیم نیست.
- با توجه به تجارب سایر کشورها مانند رویاروندن تیم‌های فوتبال آذربایجان با ارمنستان، اوکراین با روسیه و پذیرش این موضوع از جانب فیفا، به نظر می‌رسد اگر بتوان دلیلی منطقی برای رویاروندن با این رژیم با توجه به سبب تاریخی آن در نهادهای بین‌المللی ورزش ارائه کرد، ممکن است این موضوع مانند موارد مشابه مورد قبول واقع شود؛ هرچند درباره سایر تجارب هر دو طرف مایل به رویارویی نیستند، اما در قضیه ایران و رژیم صهیونیستی، این موضوع یک‌طرفه است و تنها ورزشکاران ایرانی تمایل به رقابت ندارند.
- اگر دیپلماسی ورزشی ایران با روش‌های بالا نتواند به توفیقی دست پیدا کند، در مرحله بعدی، تبیین و درک جایگاه ورزش به عنوان ابزاری اساسی در توسعه اقتصادی، سیاسی، امنیتی، محیط زیستی و اجتماعی ایران برای تصمیم‌گیران سیاسی امری ضروری است. به نظر می‌رسد حضور ورزشکاران ایرانی برای رقابت در رشته‌های ورزشی انفرادی غیرتماسی مانند تیراندازی، شنا، وزنه‌برداری و... بتواند برخی از چالش‌های پیش رو را برطرف کند. در نهایت اینکه اعتقاد عملی به جدایی ورزش از سیاست و تلاش برای ادبیات‌سازی پیرامون این موضوع از طریق نگارش یادداشت‌ها، مقالات و... می‌تواند به درک از فضای سیاسی ورزش امروز جامعه جهانی کمک کند.

منابع

- احمدی، وحیده (۱۳۹۸) جمهوری اسلامی ایران و رژیم صهیونیستی؛ تقابل راهبردی و راهبردهای متقابل، **فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی**، شماره ۳۳.
- احمدی‌پور، زهرا، جنیدی، رضا، چمران، بویه و حسینی، سعادت (۱۳۹۲) مفهوم سازی ژئوپولیتیک ورزش، **فصلنامه بین‌المللی ژئوپولیتیک**، شماره ۳۰.
- اختیاری، نرگس، عیدی، حسین و شعبانی مقدم، کیوان (۱۳۹۷) تبیین عوامل اثرگذار بر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش، **پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی**، شماره ۲۶.
- اسکو، وحید و شجاعی، میثم (۱۳۹۴) ورزش یک تفریح یا صنعت پرسود، همایش ملی علوم ورزشی نوین ورزش حرفه‌ای و ارتقا تندرستی، دانشگاه گنبد کاووس
- آذرشب، محمدتقی، نجم‌آبادی، مرتضی و بخشی، رامین (۱۳۹۶) جایگاه امنیت در مکتب کپنهاگ، **فصلنامه تخصصی علوم سیاسی**، شماره ۴۰.
- آقایی، سید داود و رسولی، الهام (۱۳۸۸) «سازهانگاری و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در قبال اسرائیل». **فصلنامه سیاست**. مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی. سال ۳۹، شماره ۱.
- آنت، زینب، سجادی، سید نصرالله و خبیری، محمد (۱۳۹۲) ارتباط ملی‌گرایی مصرفی با تجمل‌گرایی، پذیرش فرهنگی و تهدید ادراک شده اقتصادی در رازیایی کالاهای ورزشی داخلی و خارجی، **پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی**، شماره ۵.
- بوژمهرانی، حسن و پوراسلامی، مهدی (۱۳۹۴) خودمختاری کدستان عراق و چالش‌های پیش روی جمهوری اسلامی ایران، **نشریه علوم و فنون مرزی**، شماره ۱۴.
- بهرامی، زهرا و عراقچی، سیدعباس (۱۳۹۶) تهدیدات جدید امنیتی رژیم صهیونیستی، **سیاست دفاعی**، شماره ۹۸.
- پاکباز، سیامک (۱۳۹۸) بررسی حقوقی رویاروندن ورزشکاران ایرانی با ورزشکاران رژیم صهیونیستی، روزنامه سیاسی اقتصادی مستقل، <http://www.mostaghelnewspaper.ir/paper/post/6566>
- حسینی، صادق (۱۳۹۸) در ورزش چگونه باید با رژیم اسرائیل مقابله کرد؟ سایت تحلیل خبری عصر ایران، <https://www.asriran.com/fa/news/691333>
- خبرگزاری تسنیم (۱۳۹۸) از بایکوت ورزشی رژیم اسرائیل تا ضعف دیپلماسی ورزشی، <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1398/07/07/2107590>
- خبیری، محمد، سجادی، نصراله، علیدوست، ابراهیم و شریعتی، مهدی (۱۳۹۴) جنبش المپیک یا جنبش دیپلماتیک؛ نقش ورزش در توسعه روابط بین‌الملل کشورها، نشر تیک‌تاک، تهران

- دوستی، مرتضی (۱۳۹۲) **علل ورود سیاسیون به ورزش**، رساله دکتری دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران
- زارع‌زاده ابرقویی، رسول (۱۳۹۶) نگاه کپنهاگی به امنیتی‌سازی؛ مبانی و چالش‌ها، **آفاق امنیت**، شماره ۳۶.
- شریعتی، مهدی (۱۳۹۴) **طراحی مؤلفه‌های دیپلماسی ورزشی**، رساله دکتری دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران
- شریعتی، مهدی و ناظمی، مازیار (۱۳۹۶) طراحی مفاهیم فرهنگ صلح‌ساز ورزش در توسعه روابط بین‌الملل، **راهبرد اجتماعی فرهنگی**، سال ششم، شماره ۲۴.
- شریعتی، مهدی و گودرزی، محمود (۱۳۹۴) نقش ورزش در توسعه روابط بین‌الملل ج.ا.ا. رویکرد کیفی مبتنی بر تحلیل محتوی، **دانش سیاسی**، شماره ۴۷.
- شکیبایی، ابوالفضل، رحیمی، مصطفی، بازگیر، بهزاد و عسگری، علیرضا (۱۳۹۳) مروری بر مطالعات آمادگی جسمانی انجام گرفته در نیروهای نظامی کشور، **نشریه ابن سینا**، شماره ۴۹.
- صفری، مرتضی (۱۳۹۲) **آموزش المپیک**، رساله دکتری دانشکده تربیت بدنی دانشگاه خوارزمی
- علیدوست قهفرخی، ابراهیم، جلالی فراهانی، مجید و نادران، الیاس (۱۳۹۰) موانع توسعه تعاونی‌های ورزشی در ورزش حرفه‌ای جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر سیاست‌های کلی اصل ۴۴، **مدیریت ورزشی**، شماره ۱۰.
- علیدوست قهفرخی، ابراهیم، جلالی فراهانی، مجید و نادران، الیاس (۱۳۸۹) موانع توسعه تعاونی‌های ورزشی در ورزش حرفه‌ای جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر سیاست‌های کلی اصل ۴۴، **مدیریت ورزشی**، شماره ۷.
- فایضی، محسن (۱۳۹۸) استفاده ابزاری رژیم صهیونیستی از ورزش؛ تحریم ورزش اسرائیل راهکاری که مسئولان ورزش به فکر نیستند، **جام جم آنلاین**.
- فایضی، محسن (۱۳۹۷) **دیپلماسی ورزشی رژیم صهیونیستی**، اندیشکده راهبردی تبیین.
- فلاح دار، انیسه (۱۳۹۷) **فرهنگ‌سازی با ورزش**، اولین همایش ملی تحولات ورزشی در حوزه سلامت پیشگیری و **قهرمانی**، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی قزوین
- مبینی کتسه، زهرا، یزدانی، عنایت‌الله و امید، علی (۱۳۹۷) **تارشرگی جهانی و امنیت بین‌الملل؛ بر اساس مکتب کپنهاگ**، **امنیت پژوهشی**، شماره ۶۳.
- مجلسی، محمدحسن، سپهری‌فر، سعید و متشکر آرائی، محسن (۱۳۹۵) مروری بر نقش ورزش و آمادگی جسمانی در سلامتی و توانمندی نیروهای نظامی، **پرستار و پزشک در رزم**، شماره ۱۰.
- محمدی، عزیزالله (۱۳۹۳) رابطه ورزش و امنیت اجتماعی، **وبسایت تابناک**.
- مرادیان، سالار، خالدیان، محمد و مصطفایی، فردین (۱۳۹۳). نقش ورزش در توسعه ارتباطات میان فرهنگی و اجتماعی، **مدیریت ارتباطات در رسانه‌های ورزشی**، شماره ۴.
- مقدم‌فر، حمیدرضا (۱۳۹۸) نقش ج.ا.ا. در هویت بخشی به مجموعه امنیتی محور مقاومت، **پایگاه اطلاع رسانی حوزه**.
- موسوی آشان، مسعود (آبان ۱۳۹۹) **عادی سازی روابط رژیم صهیونیستی با کشورهای عربی منطقه و پیامد آن بر ورزش ایران**، **گزارش راهبردی**، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- نظام‌دوست، حسین (۱۳۹۲) **توسعه درآمدزایی و تداوم فعالیت‌های ورزشی و اقتصادی باشگاه‌های ورزشی و بازار سرمایه**، **ماهنامه بورس**، شماره ۱۰۴.

نیکو، حمید و سویلمی، مرتضی (۱۳۹۶) جایگاه برنامه هسته‌ای ایران در دکترین امنیت رژیم صهیونیستی، *مطالعات روابط بین‌الملل*، شماره ۳۷.

وبسایت مدال (۱۳۹۷) از کی قرار شد با اسرائیل بازی نکنیم؟ <https://medal1.com/35671>

هلمت، ناصر صالح، رضائی نژاد، رحیم، همتی نژاد، مهرعلی و صلاح، دستوم (۱۳۹۴) ارتقای رسالت و کارکرد ورزش جهت کاهش اثرات زیستی جنگ (مطالعه در عراق)، *نهمین همایش بین‌المللی تربیت بدنی و ورزش، پژوهشگاه تربیت بدنی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری*

Alipoor, Z. (2017) How Iran-Israel Conflict has Played out Beyond Political Realm, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals>

Allen Pigman, G., & Simon Rofe, J. (2014) Sport and Diplomacy: an Introduction1, *Sport in Society*, 17(9).

Beacom, A. (2012) *International Diplomacy and the Olympic Movement: The New Mediators*, Palgrave Macmillan.

Dolles, H., & Söderman, S. (2010) Addressing Ecology and Sustainability in Mega-sporting Events: The 2006 Football World Cup in Germany, *Journal of Management & Organization*, 16(4).

e Castro, A. S. (2013) South Africa's Engagement in Sports Diplomacy: The Successful Hosting of the 2010 FIFA World Cup. *The Hague Journal of Diplomacy*, 8(3-4).

Feizabadi, M. S., Bakhtiari, M., Rashidzade, H., & Nik, F. (2013) The Evolution of Television Broadcasting Rights during the Summer Olympic Games. *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*, 4(3).

Grix, J., & Lee, D. (2013) Soft Power, Sports Mega-events and Emerging States: The Lure of the Politics of Attraction, *Global society*, 27(4).

Jin, L., Zhang, J. J., Pitts, B. G., Connaughton, D., Swisher, M., Holland, S., & Spengler, J. O. (2015) Factors Associated with an Athletic Donor's Intention to Donate to Green Stadium Initiatives of a Collegiate Athletic Program. *International Journal of Event Management Research*, 10(1).

Kellison, T. B., & Kim, Y. K. (2014) Marketing Pro-environmental Venues in Professional Sport: Planting Seeds of Change Among Existing and Prospective Consumers, *Journal of Sport Management*, 28(1).

Feizabadi, M. S., Delgado, F., Khabiri, M., Sajjadi, N., & Alidoust, E. (2015) Olympic Movement or Diplomatic Movement? The Role of Olympic Games on Development of International Relations, *Journal of Sports Science*, No. 3.

Levermore, R., & Beacom, A. (2012) Reassessing Sport-for-Development: Moving Beyond 'Mapping the Territory', *International Journal of Sport Policy and Politics*, 4(1).

Mallen, C., Stevens, J., & Adams, L. J. (2011) A content analysis of environmental sustainability research in a sport-related journal sample. *Journal of Sport Management*, 25(3).

Mitton, C. R., Davies, H. D., & Donaldson, C. R. (2004) Olympic Medals or Long Life: What's the Bottom Line?. *Medical Journal of Australia*, 180 (2).

Mitton, C., Smith, N., Peacock, S., Evoy, B., & Abelson, J. (2009) Public Participation in Health Care Priority Setting: a Scoping Review. *Health policy*, 91(3).

Murray, S. (2018). *Sports Diplomacy: Origins, Theory and Practice*. Routledge.

Ndlovu, S. M. (2010) Sports as Cultural Diplomacy: the 2010 FIFA World Cup in South Africa's Foreign Policy, *Soccer & Society*, 11(1-2).

Preuss, H. (2013) The contribution of the FIFA World Cup and the Olympic Games to green economy. *Sustainability*, 5(8).

Ratten, V. (2019) Introduction: Sport Technology and Innovation, In: *Sports Technology and Innovation*, Palgrave Macmillan.

Van Hilvoorde, I., Elling, A., & Stokvis, R. (2010) How to Influence National Pride? The Olympic Medal Index as a Unifying Narrative, *International Review for the Sociology of Sport*, 45(1).

Varanasi, U. P. (2017) Research on Environmental Scarcity and Conflict, *Anish Kumar Verma*, No, 49.